

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Галина Стамова Чанева, дм

Катедра „Здравни грижи“

ФОЗ „Проф. д-р Цекомир Воденичаров, дмн“

Медицински университет – София

Определена за външен член на научно жури със Заповед № Р-109-52/15.02.2024 на Ректора на МУ „Проф. Д-р П. Стоянов“ гр. Варна

Относно: провеждане на заседание по процедура за придобиване на образователна и научна степен «Доктор» с кандидат Петя Георгиева Крумова – докторант в самостоятелна форма на обучение в докторска програма «Управление на здравните грижи», професионално направление 7.4. Обществено здраве с дисертационен труд на тема: „Етични аспекти на здравните грижи положени от медицинските сестри за възрастни и стари хора“ при МУ „Проф. Д-р Параскев Стоянов“ гр. Варна, Филиал Сливен, катедра „Здравни грижи“.

Актуалност на дисертационния труд:

Разработеният от Петя Крумова дисертационен труд на тема: „Етични аспекти на здравните грижи положени от медицинските сестри за възрастни и стари хора“ разглежда проблемите, които възникват пред медицинските сестри, свързани със социалните, психологични и умствени промени при възрастните хора. Демографските показатели показват нарастване на възрастното население в световен мащаб, което съответно води до повишаване на потребностите от грижи за възрастните хора. Водещите аспекти на тези грижи от гледна точка на професионалната етика на сестринството са свързани със запазване на автономността на пациента, уважително отношение към достойнството на човека, съобразяване с избора на личността и професионална подкрепа на хората

при вземане на решения. Осигуряването на качествени здравни грижи за възрастните и стари хора изисква гарантирането на достъп до медицински и социални услуги, създаването на среда за премахването на социалната изолация и дискриминацията, както и съдействие за повишаване на качеството на живот.

Структура на дисертационния труд:

Дисертационният труд е структуриран в четири глави: първа глава – литературен обзор; втора глава – цел, задачи, методика и организация на проучването; трета глава – резултати от собствени проучвания; четвърта глава – въвеждане на модел за етични сестрински грижи в дом за стари хора. Обемът на дисертационния труд включва 146 стандартни машинописни страници, като резултатите са нагледно представени на 52 фигури, 11 таблици и 3 приложения. Използваната литература обхваща 173 заглавия, от които 56 на кирилица и 117 на латиница.

В литературния обзор са представени теоретичните основи на етиката в грижите за пациенти и по-конкретно етичните аспекти на грижите за възрастните и стари хора. Направена е демографска характеристика на населението в страната и техните права. Докторантката е извършила сравнителен анализ на етичните кодекси на сестринските грижи, като извежда водещите направления в етичния кодекс на Американските асоциации на сестрите и кодекса за професионално поведение в Обединеното кралство. Анализирани са концепциите и теориите за етиката на грижите като цяло, както и възможностите за утвърждаване на етични стандарти в грижите за възрастните и стари хора. Описана е организацията на грижите за възрастни хора в Австрия, Германия, Турция, Нидерландия, Норвегия и България. Специално

внимание докторантката отделя на моделите за общуване при осъществяване на здравни грижи при възрастните хора.

Във втора глава са включени: целта, задачите, методиката и организацията на проучването. Целта е ясно формулирана, като съответства на избраната от докторантката тема и е насочена към анализиране на етичните аспекти на здравните грижи, полагани от медицинските сестри за възрастните и стари хора. Задачите са 5 на брой и са конкретно насочени към постигането на целта. Формулирани са 5 хипотези. Методиката на изследването включва предмет и обект на проучването, както и критерии за включване и изключване на респондентите. Обема на проучването включва общо 303 лица, разпределени в три групи: медицински сестри, възрастни хора над 65 годишна възраст от институции на територията на област гр. Стара Загора и студенти от специалност „медицинска сестра“ /трети и четвърти курс/ от Тракийски университет и МУ-Варна, Филиал гр. Сливен. Описани са етапите на проведеното изследване, които включват: първи етап – проучване актуалността на проблема и формулиране на основната цел, задачи, работни хипотези и избор на подходящи методи и средства; втори етап - подготовка на проучването; трети етап – провеждане на проучването; четвърти етап – разработка, анализ и обобщаване на получените резултати.

Използваните методи са: документален метод; социологически метод – анкетно проучване; статистически методи – описателни методи и методи за анализ; методи за проверка на хипотези. Използваният инструментариум е разработен от докторантката и напълно позволява задълбочено изследване и анализиране на проблемите на здравните грижи при възрастните хора.

Резултатите са представени нагледно и аналитично в трета глава. Анализирано е мнението на 55 медицински сестри, които полагат грижи за възрастни и стари хора в институционална среда. Данните показват, че половината от медицинските сестри, включени в изследването са на възраст над 60 години. В изследваната група няма медицински сестри, които да са на възраст между 20 и 30 години, а в групата от 31 до 40 години относителният дял на респондентите е едва 1,82%. Тези резултати показват сериозна демографска криза при медицинските сестри, които осъществяват грижи за възрастни и стари хора в институциите в страната. Значителен дял от медицинските сестри – 43,64% посочват, че не са достатъчно подготвени за полагане на грижи за възрастни и стари хора. Водещите знания, умения и качества, които са необходими на медицинските сестри за осъществяване на грижи за възрастни и стари хора според анкетираните са: комуникативни умения, умения за уважение на личността, умения за полагане на специални здравни грижи и др. Съществен проблем на институциите за осъществяване на грижи за възрастни и стари хора, според медицинските сестри е недостатъчният персонал.

Половината от потребителите на институционалните грижи за възрастни и стари хора са на възраст над 75 години за изследваните лица. Пациентите като цяло са удовлетворени от полаганите грижи от медицинските сестри, но значителна част от тях предпочитат да получават грижи в домашна среда.

Студентите определено имат много ниска мотивация и нагласа за професионална реализация в институция за полагане на грижи за възрастни и стари хора – желаещите са една 15,54% от изследваната група. Определено е необходимо повече обучение и подготовка на студентите в

бакалавърската програма на обучение, както и осигуряването на повече клинична практика.

На основата на получените резултати от изследването е разработен „Модел за въвеждане на етични сестрински грижи в дом за стари хора“. Целта на модела е да се осигури уважение към автономността на човека, сътрудничество и подкрепа, цялостна грижа и подобряване на качеството на живот на възрастните и стари хора. Описани са очакваните ползи от въвеждането на модела в практиката.

Използван е научен стил и език за разкриване на проблематиката по отношение на етичните аспекти на сестринските грижи за възрастни и стари хора.

Приноси на дисертационния труд:

Приносите на дисертационния труд са с теоретично-познавателен и практико-приложен характер:

- Извършен е сравнителен анализ на български и чуждестранни литературни източници по отношение на нормативни документи свързани с етичните аспекти на здравните грижи, полагани от медицински сестри за възрастни и стари хора.
- Описани са добри практики на здравни грижи за възрастни хора в различни страни по отношение на етичните стандарти и етично отношение към пациента.
- Проучени са водещите проблеми на здравните грижи за възрастни и стари хора, настанени в институции на територията на област Стара Загора, по отношение осигуреността със сестрински персонал и спазването на етичните норми.

- Анализирани са основните причини и вземането на решения за постъпване в институция и използване на услугите в дом за стари хора.
- Проучени са основните фактори за повишаване на мотивацията и нагласите на медицинските сестри за професионална реализация в институция за здравни грижи за възрастни и стари хора.
- Разработен е модел за въвеждане на етични сестрински грижи за лица настанени в институции, предоставящи грижи за възрастни и стари хора, съобразен със световните професионални етични стандарти.
- Разработени са въпросници за оценка на индивидуалните потребности и здравословното състояние на възрастни лица в дом за стари хора.

Изводите са аналитично и синтетично представени, като са дефинирани основните проблеми на сестринските грижи, полагани за възрастни и стари хора в институционални условия и потребността от въвеждане на етични стандарти в практика. Докторантката притежава умения за използване на научни данни и информация, тяхната обработка, анализ и представяне.

Авторефератът на дисертационния труд включва основните елементи на проведеното изследване. Докторантката представя 2 публикации, свързани с темата на дисертационния труд.

Биографични данни за докторанта

Петя Крумова се дипломира по специалност «медицинска сестра» през 2000 година в Тракийски университет – гр. Стара Загора. През 2006 завършва ОКС «бакалавър» по здравни грижи в МУ-Пловдив. П. Крумова завършва две магистърски програми – първата е по Икономика на

отбраната и сигурността в УНСС през 2009 година, а втората е през 2014 година по Управление на здравните грижи във ФОЗ на МУ-София. Професионалната реализация на докторантката започва като операционна медицинска сестра в УМБАЛ – гр. Стара Загора, а от 2008 до 2014 е старша медицинска сестра на операционен блок в УМБАЛ гр. Стара Загора. От 2014 до 2018 година е преподавател в Тракийски университет – Стара Загора, както и от 2021 година до настоящия момент.

Заклучение:

В заключение считам, че дисертационния труд на тема: „Етични аспекти на здравните грижи положени от медицинските сестри за възрастни и стари хора“ напълно отговаря на изискванията на Правилника за развитие на академичния състав в Медицински университет – Варна, поради което давам положителна оценка и предлагам на членовете на научното жури да вземат решение, за присъждане на образователната и научна степен «доктор» на Петя Георгиева Крумова по професионално направление 7.4. Обществено здраве и научна специалност «Управление на здравните грижи».

25.04.2024 г.

Рецензент:

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

проф. Г. Чанева, дм